

Prawo rodzinne

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

Wstęp

Szanowni Państwo,

Po rocznej przerwie spowodowanej pandemią wirusa SARS-COV-2, 18.11.2021 r. w Wyższej Szkole Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni odbyła się VI ogólnopolska Konferencja Naukowa Pomorskiej Izby Adwokackiej w Gdańsku „Prawo rodzinne”. Z uwagi na trwające obostrzenia związane z pandemią koronawirusa dotyczące limitu osób przebywających w jednym pomieszczeniu, sympozjum miało formę hybrydową. Rozwiązanie to umożliwiło zapewnienie udziału większej liczbie uczestników z całego kraju.

Patronami honorowymi VI Konferencji Naukowej „Prawo rodzinne” zostali tradycyjnie: Prezes Naczelnej Izby Adwokackiej adw. *Przemysław Rosati*, Prezydenci Gdyni i Gdańska oraz Marszałek Województwa Pomorskiego. Tematyka tegorocznego kongresu pozwoliła na pozyskanie patronatów honorowych od Rzecznika Praw Obywatelskich, Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych oraz Stowarzyszenia Mediatorów Rodzinnych. Partnerem strategicznym po raz 5. było Wydawnictwo C.H. Beck, a patronem medialnym była Gazeta Prawna.

Na tegoroczny program składały się cztery panele tematyczne z zakresu prawa rodzinnego. W każdym z nich występowało pięciu prelegentów. W pierwszym panelu zatytułowanym „Rodzina jako ofiara przemocy” uczestnicy wygłaszali referaty m.in. na temat antyprzemocowej polityki państwa, roli gminy w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie czy niealimentacji jako przemocy ekonomicznej. W następnej kolejności omówione zostały kwestie majątkowe w rodzinie. Prelegenci wypowiedzieli się w kwestii jawności majątku rodzin polskich polityków, majątkowych umów małżeńskich oraz podziału majątku wspólnego obciążonego hipoteką. Kolejnym problemem poruszonym na kongresie naukowym były więzi w rodzinie. W ramach tego panelu uczestnicy zabrali głos na temat różnic pomiędzy stwierdzeniem nieważności małżeństwa w prawie kanonicznym a rozwodem w prawie cywilnym, tajemnicy medycznej za życia i po śmierci pacjenta w kontekście uprawnień osób bliskich czy opieki naprzemiennej. W ostatniej kolejności uwaga została poświęcona zagadnieniom międzynarodowym, tj. uprowadzeniom rodzicielskim, dochodzeniu roszczeń alimentacyjnych na obszarze UE i Wielkiej Brytanii oraz międzynarodowej mediacji, a także wpływu wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE na postępowania z zakresu opieki nad małoletnimi w Anglii i Walii.

Tradycją jest, że równoległe do obrad panelu eksperckiego VI Konferencji Naukowej „Prawo rodzinne”, zaproszeni zostali studenci, aplikanci oraz doktoranci, których referaty zostały wyłonione w drodze konkursu na najlepszy referat i dyskutowali oni w ramach panelu dedykowanego młodym naukowcom zainteresowanym zagadnieniami z zakresu prawa rodzinnego.

Oddajemy w Państwa ręce monografię pokonferencyjną VI Konferencji Naukowej PIA „Prawo rodzinne” stanowiącą w głównej mierze rozwinięcie problemów poruszonych podczas obrad, ale zawierającą również teksty pośrednio związane z tematyką konferencji. Na niniejszą publikację składa się dziesięć opracowań mających charakter interdyscyplinarny w ramach szeroko pojętego prawa rodzinnego, kolejność artykułów zdeterminowana zaś jest programem konferencji.

Przedmiotem rozważań dr *Dominiki Wetoszki* jest dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu wypadków osób zatrudnionych na statkach morskich przez osoby uprawnione, czyli samego poszkodowanego lub jego rodzinę. Z uwagi na międzynarodowy charakter żeglugi morskiej, Autorka wskazuje, że kluczowe znaczenie w dochodzeniu świadczeń z tytułu wypadku przy pracy ma ustalenie prawa właściwego. Kwestia ta była przedmiotem zainteresowania wielu sądów, których orzeczenia omówione zostały w niniejszym artykule. Autorka omówiła podstawę faktyczną oraz prawną dochodzenia roszczeń marynarskich, postępowanie w sprawie dochodzenia roszczeń z tytułu wypadków, postępowanie powypadkowe, a także postępowanie pozasądowe oraz sądowe. Dokonano również analizy marynarskiej umowy o pracę w zakresie uprawnień członka załogi do opieki medycznej, zasiłku chorobowego oraz ubezpieczenia, a także praw osób bliskich do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od armatora w przypadku śmierci marynarza.

Artykuł dr *Izabeli Nakielskiej* dotyczy problematyki ustalenia kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia po śmierci osoby bliskiej. Z uwagi na brak legalnej definicji rodziny w przepisach prawa cywilnego, Autorka poszukuje wykładni przepisów w orzecznictwie sądowym. Rozstrzygnięcia sądowe przyznające zadośćuczynienie po śmierci osoby bliskiej, wydawane na podstawie art. 446 § 4 KC potwierdzają, że o uzyskaniu statusu najbliższego członka rodziny zmarłego decydują przede wszystkim rzeczywiste relacje panujące pomiędzy osobą zmarłą a tą, która z tego powodu odczuwa krzywdę. Bliższe pokrewieństwo ułatwia udowodnienie istnienia takiej szczególnej relacji rodzinnej podlegającej ochronie, natomiast dalsze pokrewieństwo lub zupełny brak więzi formalnych niewątpliwie utrudnia, choć nie uniemożliwia przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 KC.

O osobach bliskich w kontekście tajemnicy medycznej pacjenta za życia i po śmierci traktuje opracowanie dr hab. *Małgorzaty Świderskiej*. Autorka podkreśla, że zakres tajemnicy oparty jest na poufności i wynikającym z zaufania charakterze relacji pomiędzy pacjentem a lekarzem lub inną osobą wykonującą zawód medyczny. Z tego też względu informacje objęte tajemnicą medyczną mogą być ujawnione wyjątkowo i tylko w niezbędnym zakresie w interesie publicznym lub samego pacjenta. Przedstawiona w artykule analiza orzecznictwa prowadzi do przekonania, że obowiązek zachowania tajemnicy istnieje zarówno za życia, jak i po śmierci pacjenta, wyjątki od tej zasady muszą zaś być wyraźnie przewidziane w ustawie i nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Wyjątkiem takim jest art. 446 KC, który uprawnia do przełamania sprzeciwu pacjenta dotyczącego ujawnienia tej tajemnicy, na wniosek którejkolwiek z grona osób bliskich m.in. wówczas, gdy wykaże ona, że jest to niezbędne dla ochrony jej interesów majątkowych w procesie odszkodowawczym.

Problem wojny o dzieci w kontekście uprowadzeń rodzicielskich omówiony został przez adw. *Macieją Kaczmarka* i mgr *Jacka Kaczmarka*. Z uwagi na złożoność problemu przy omawianym zagadnieniu należy posługiwać się prawem karnym, rodzinnym oraz cywilnym – procesowym. Autorzy wskazują na istnienie drobnej różnicy między zagadnieniem „porwanie rodzicielskie” oraz „uprowadzenie rodzicielskie”, pomimo iż w przestrzeni publicznej określenia są używane naprzemiennie. „Porwanie rodzicielskie” nie doczekało się definicji ustawowej ani naukowej, natomiast definicja uprowadzenia rodzicielskiego, używana w przestrzeni prawnej powiązana jest z art. 211 KK. W publikacji przedstawiono statystyki, na podstawie własnego opracowania autorów, w zakresie udziału procentowego w postępowaniach z art. 211 KK, w postępowaniach przygotowawczych w sprawach o przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece na przestrzeni lat 1999–2021.

Kolejny artykuł przygotowany został przez mgr *Reginę Radecką* i dotyczy dochodzenia roszczeń alimentacyjnych na obszarze UE oraz Wielkiej Brytanii. Po 10 latach obowiązywania rozporządzenia Rady (WE) Nr 4/2009 z 18.12.2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych, zaobserwowano wzrost liczby wniosków o alimenty kierowanych do krajów, do których emigrują polscy obywatele. Autorka omawia procedurę mającą umożliwić wierzycielowi alimentacyjnemu łatwe uzyskanie w danym państwie członkowskim orzeczenia, które automatycznie będzie wykonalne w innym państwie członkowskim bez dokonywania dodatkowych formalności. Natomiast w Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej od 1.1.2021 r. stosuje się Konwencję z 23.11.2007 r. o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny.

Tematykę wpływu wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE na postępowania z zakresu opieki nad małoletnimi w Anglii i Walii omawia w swoim referacie dr *Anna Przytuła-Pieniążek*. Wystąpienie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej ze struktur unijnych przyczyniło się do daleko idących zmian w przepisach prawa. Rozważania koncentrują się na ustaleniu właściwej jurysdykcji poprzez oszacowanie miejsca zwykłego pobytu dziecka, tj. przesłanki *habitual residence*. Celem artykułu jest zbadanie wpływu wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej na określanie miejsca zwykłego pobytu dziecka w postępowaniach z zakresu opieki nad małoletnimi w Anglii i Walii, czyli tzw. *care proceedings*. Autorka stawia tezę, że brexit ma negatywny wpływ na stosowanie przepisów dotyczących określania miejsca zwykłego pobytu dziecka, czyli stosowanie przesłanki *habitual residence*.

Na temat zasad pośrednictwa w zatrudnianiu marynarzy na statkach morskich wypowiedziała się w swoim artykule dr hab. *Dorota Pyć*. Praca świadczona przez marynarzy na statkach morskich jest fundamentem funkcjonowania transportu morskiego i międzynarodowego systemu gospodarczego. Zatrudnienie na statku morskim wymaga od marynarza świadczenia wyspecjalizowanej pracy na morzu, a co za tym idzie odpowiednich kwalifikacji w zakresie obsługi statku w zależności od stanowiska, typu statku, rodzaju podróży morskiej itd. Konwencja o pracy na morzu (MLC) dokonała unifikacji standardów morskiego prawa pracy, w tym w zakresie pośrednictwa pracy. Działania agencji zatrudnienia obejmują po pierwsze stworzenie warunków do zawarcia marynarskiej umowy o pracę, a po drugie doprowadzenie do jej zawarcia. Z kolei ustawa z 5.8.2015 r.

o pracy na morzu wprowadziła dostosowaną do wymogów MLC organizację pośrednictwa pracy dla marynarzy.

Opracowanie dr *Joanny Ablewicz* ma za przedmiot kwestie związane z obejmowaniem lub nabywaniem udziałów w spółce z o.o. przez jedno z małżonków pozostających w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej. Przywołane przez Autorkę orzecznictwo oraz literatura wskazują, że udział w spółce z o.o. objęty lub nabyty przez jedno z małżonków pozostających we wspólności majątkowej małżeńskiej wchodzi w skład majątku wspólnego. Innym problemem poruszonym w niniejszym artykule jest ustalenie, który z małżonków zostanie współnikiem w spółce z o.o. w związku z objęciem lub nabyciem udziałów. Zgodnie z głównym nurtem orzecznictwem, współnikiem spółki z o.o. staje się tylko małżonek będący stroną czynności prowadzącej do objęcia lub nabycia udziałów.

Adwokat *Anna Bober-Kotarbińska* dokonała analizy przepisów odnoszących się do sprawowania opieki nad osobą ubezwłasnowolnioną w kontekście możliwości wykonywania autorskich praw osobistych twórcy, wobec którego orzeczono o całkowitym ubezwłasnowolnieniu. Zastosowanie instytucji prawnej ubezwłasnowolnienia całkowitego pozbawia jednostkę możliwości samodzielnego kształtowania swojego stanu osobistego i prawnego, z perspektywy prawnoautorskiej wyklucza zaś ono faktycznie możliwość realizowania uprawnień prawnoautorskich przez twórcę. Jednocześnie ubezwłasnowolnienie nie wyklucza działania w sferze artystycznej, wszak osoby ubezwłasnowolnione, pomimo pozbawienia zdolności do czynności prawnych, nie zostają pozbawione instynktu twórczego. Autorka w sposób krytyczny ocenia obecnie obowiązujące rozwiązania mające za przedmiot wykonywanie autorskich praw osobistych twórcy, wobec którego orzeczono o całkowitym ubezwłasnowolnieniu, wskazując na istnienie istotnej luki regulacyjnej.

Mecenas *Bartłomiej Witucki* podjął się opracowania tematyki dotyczącej przesłanek oraz celu ograniczenia władzy rodzicielskiej na podstawie art. 107 i 58 KRO. Nowelizacja KRO z 25.6.2015 r. wprowadziła normatywną zmianę polegającą na uznaniu dobra dziecka jako przesłanki ograniczenia władzy rodzicielskiej w wypadku braku porozumienia rodziców co do sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Autor krytycznie odnosi się do tego rozwiązania i jednocześnie stawia tezę, że przesłankę ograniczenia władzy rodzicielskiej należy poszukiwać w braku współdziałania rodziców i jego przyczynach, ochrona dobra dziecka powinna zaś być traktowana jako docelowy skutek ograniczenia władzy rodzicielskiej. Analiza orzecznictwa w tej materii prowadzi do wniosku, że sądy całkowicie odmiennie podchodzą do kwestii ograniczenia władzy rodzicielskiej, stosując z jednej strony ograniczenie władzy rodzicielskiej w wypadku braku porozumienia czy konfliktu rodziców, z drugiej zaś, nie orzekają ograniczenia władzy rodzicielskiej w wypadku rozległego i intensywnego konfliktu.

O zobowiązaniach członków rodziny podatnika za jego zobowiązania podatkowe traktuje artykuł apl. adw. *Sary Wieczorek*. Zagadnienie odpowiedzialności członka rodziny podatnika jest zjawiskiem nie tylko złożonym, ale również newralgicznym, bowiem wprowadza nowy, dotychczas nieznan, np. prawu cywilnemu, katalog podmiotów, które mogą być pociągnięte do odpowiedzialności za zobowiązania innej osoby. Odpowiedzialność tych podmiotów zależna jest od stopnia ich pokrewieństwa czy po-

winowactwa z podatnikiem i rozciąga się również na innych członków rodziny podatnika (zstępni, wstępni), nawet w wypadku braku wystąpienia sukcesji praw i obowiązków. Z uwagi na fakt, że omawiana odpowiedzialność cechuje się solidarnością i obejmuje cały majątek członka rodziny podatnika, powinna być stosowana z należytą dozą ostrożności i wnikliwości po stronie organów podatkowych.

adw. dr *Dominika Wetoszka*
Pomorska Izba Adwokacka

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl